

TÜRKİYE'DE B GRUBU HAYVANAT BAHÇELERİ VE AKVARYUMLARIN DURUMU

Ahmet Selçuk ÖZEN

Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi , Biyoloji Bölümü, Evliya Çelebi Kampüsü,Kütahya aselcuk.ozen@dpu.edu.tr

Geliş Tarihi: 29.02.2016

Kabul Tarihi: 15.04.2016

ÖZET

Bu çalışmada, 2014 yılı sonuna kadar, haklarında bilimsel bir çalışma mevcut olmayan, Türkiye'deki B grubu ruhsata sahip olan Hayvanat Bahçesi ve Akvaryumların isimleri ve durumlarına ait bilgiler, yapılan görüşme, gözlem ve internet kayıtlarından tespit edilerek kaydedilmiştir. Hayvanat Bahçelerinin Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin içeriğine uygun olarak Türkiye'de 15 adet B grubu Hayvanat Bahçesi ve Akvaryumun kurulduğu tespit edilmiştir. Akdeniz Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesinde beşer, Karadeniz Bölgesinde 4, Ege Bölgesinde ise 1 adet tesis edilmiştir. Diğer bölgelerde henüz tesis edilememiştir. Bu kuruluşlardan, küresel ölçekteki bir üst birliğe üyelik kaydı bulunan mevcut değildir. Ülke ve dünya çapında, zoolojik çeşitliliğin korunmasında ve sürdürülebilmesinde önemli rollere sahip olan bu kuruluşları, Türkiye'de tek bir çatı altında birleştirebilecek olan bir üst birliğin de kurulamamış olması manidardır. B grubu hayvanat bahçeleri ve akvaryumların, A grubu statüsüne dönüşmeleri için gerekli öneriler bu çalışmada kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hayvanat bahçesi, akvaryum, B grubu, Türkiye*

THE STATUES OF B CLASS ZOOS AND AQUARIUMS IN TURKEY

ABSRTACT

The B class certified Zoos and Aquariums in Turkey, no previous scientific records until 2014, were studied by interwievs, observations and internet records to find out their names and data about their situations.15 B class certified Zoos and Aquariums were determined in Turkey according to an embodiment of regulations about the Zoo installation and operations and procedures. The numbers of zoos installed were as five in White Sea Region, five in Central Anatolian Region, four in Black Sea Region and one in Aegean Region. There is yet no installation in other regions of Turkey. The installed turkish zoos and aquariums have not yet registered as a member in global zoo and aquarium institutions. This institutions, with important roles for protection and sustainabilty of zoologic diversity in national and global measures, have been critisized for not being integrated and institutionalised under one roof. The necessary suggestions to transform B class zoos and aquariums into A class statues were made in this study.

Keywords: *Zoo, Aquarium, B class, Turkey*

1. GİRİŞ

Hangi tarihte ve nerede kurulmuş olursa olsun, Hayvanat Bahçelerinin amaçları; eğlence, doğayı anımsatma, hayvan sevgisini kazandırma, eğitim, regreasyon, turizm ve türlerin korunması olarak sıralanabilmektedir. Bunlar arasında en önemli olanı ise nesli tehlike altında bulunan türleri korumak, yetiştirmek ve doğaya bırakmaktır. Bu amaç, EAZA (Avrupa Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği) 'nın kendisine üye olan kuruluşlar için aradığı önemli bir kriterdir.

Son yarım yüzyılda insanın, kırsaldan uzaklaşarak modern kent yaşamına adaptasyonuna paralel olarak ekosistemdeki paydaşları olan hayvanlar hakkındaki merak duygusu da kamçılanmaya başlamıştır. Bu sebeple bu kuruluşların dünyada ve Türkiye'de son elli yıldaki sayılarında kayda değer bir artış göze çarpmaktadır. 1940 yılına kadar Türkiye'de sadece iki Hayvanat Bahçesi tesis edilmişken aradan geçen 75 yıllık bir süreçte sayıları artmış ve günümüzde 34'e yükselmiş bulunmaktadır.

Hayvanat Bahçeleri, tarihin seyri içerisinde değişerek ve gelişerek günümüzde modifiye statüler kazanmışlardır. Başlangıçta, hükümdarların ve soyluların prestij koleksiyonları tarzında, dünyada “menagerie”, Türkiye'de ise “arslanhane” olarak tanımlanmışlardır [1]. 1907 yılına kadar geleneksel yapılarını koruyan bu kuruluşlar, 1907-

1976 yılları arasında ilk değişimlerini gerçekleştirerek ‘‘Modern Hayvanat Bahçeleri’’ statüsüne dönüşmüşlerdir. 1976'dan sonra da, ‘‘Çağdaş Hayvanat Bahçeleri ve Biyoparklar’’ statüsüne bürünmüşlerdir. Son zamanlarda ise araştırma, eğitim ve hayvan refahına daha önem veren biyolojik merkezler biçimine dönüşme çabası içerisine girmişlerdir.

Türkiye'de ilk kez Hayvanat bahçesi halka açık olarak 1937 yılından sonra sırasıyla İzmir, Ankara ve İstanbul'da kurulmuştur. Bunlardan Ankara Büyükşehir Belediyesi Hayvanat Bahçesi ile İstanbul'daki Gülhane Hayvanat Bahçesi farklı gerekçelerle kapatılmıştır [3,4]. Buralarda barındırılan hayvanların çoğu satılmış, bazıları da farklı Hayvanat Bahçelerine taşınmıştır [5,6]. Türkiye'de Hayvanat Bahçelerinin durumu hakkında son 46 yılda yapılmış herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. İlk yapılan çalışmalar Kumerleoveye ait olup, Ankara Hayvanat Bahçesi ile Türkiye'deki Hayvanat Bahçelerinin durumu hakkındadır [7,8]. Hayvanat Bahçelerinin durumu ile ilgili olarak Türkiye'de geniş bir bilgi boşluğu bulunmaktadır. Gün geçtikçe artan sayı ve fonksiyonları bakımından kamuoyuna tanıtılmaları gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, haklarında herhangi bir çalışma mevcut olmayan Türkiye'deki B grubu Hayvanat Bahçelerinin durumunu ortaya koymak ve bu konuda var olan bilgi boşluğunu doldurmaya çalışmaktır. Ayrıca, daha çağdaş ve hayvan refahını öncelikli görev kabul eden bir statü kazanmaları için gerekli önerilerde bulunmak bu çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

2. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun 22. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 11.08.2007 tarih ve 26610 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Hayvanat Bahçeleri ile ilgili yönetmeliğe göre kurulan, B grubu ruhsata sahip olan kuruluşlar, ruhsat tarihleri dikkate alınarak sırayla kaydedilmişlerdir. Haklarında hiç bilimsel bir çalışma kaydı bulunmadığı için bu kuruluşlarla ilgili veriler, yapılan gözlem ve görüşmeler ile internet kayıtlarından tespit edilerek kaydedilmiştir. Bölgesel ve il düzeyindeki lokaliteleri de harita üzerinde işaretlenmiş ve yıllara göre sayılarının dağılımları da grafik ile gösterilmiştir.

3. BULGULAR

Türkiye'de, 06.08.2014 tarihine kadar B grubu ruhsata sahip 15 Hayvanat Bahçesi ve Akvaryumun kurulduğu tespit edilmiştir [9]. Bunlardan hiçbirisi kapatılmamıştır. Akdeniz Bölgesi'nde ve İç Anadolu Bölgesi'nde 5'er, Karadeniz Bölgesi'nde 4, Ege Bölgesi'nde de ise 1 adet Hayvanat Bahçesi açılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. B grubu ruhsatlı Hayvanat bahçeleri ve akvaryumların (☆) Türkiye'deki dağılımları.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Hayvanat Bahçesi ve Eti Su Altı Dünyası'nda Akvaryum bölümü tesis edilmiş olup Hayvanat bahçesi bölümünün faaliyette olmadığı gözlenmiştir. İlgili yönetmeliğe göre, B grubu ruhsata sahip olabilmek için şu şartları yerine getirmek gerekmektedir. “En fazla 69 hayvan türü barındırılmalıdır. Sorumlu yöneticisi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve az dört yıllık üniversite mezunu olması şartıyla hayvanat bahçesi sahibi veya başka bir kişi olabilir. Veteriner bulundurması isteğe bağlıdır. Ancak, en az bir muayene odası bulundurulması zorunludur” [10]. B grubu Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar ruhsat tarihleri esas alınarak aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

3.1. Samsun Büyükşehir Belediyesi Hayvanat Bahçesi

2005 yılında 22 dönümlük bir alana kurulmuştur. Samsun Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Sorumlusu Nurhan İŞLER'dir. 09.05.2008 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Hayvanat Bahçesinde, 42 türe ait 126 hayvanı barındığı kaydedilmiştir [11]. İstasyon Mahallesi, Samsun adresindedir. Giriş ücreti 50 kuruştur. 2014 yılının ilk yedi ayında ziyaretçi sayısının 168.734 olduğu tespit edilmiştir [12].

3.2. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Beştepeler Parkı Hayvanat Bahçesi

2002 yılında, 3000 m² açık ve 500 m² kapalı olmak üzere toplam 3500 m² lik bir alana kurulmuştur. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. 02.06.2008 tarihinde ruhsatlandırılmıştır. Sorumlusu Levent TAFLIOĞLU'dur [9]. Bu kuruluştta, 40 türe ait 200 hayvanın barındığı tespit edilmiştir [13]. Kuruluşunun amacı; halka hayvanları tanıtmak, çocuklara hayvan sevgisini aşılamak, yabancı ve mağdur durumdaki hayvanların bakımını yapmak ve gerektiğinde doğaya tekrar bırakmaktır.

Hayvanat Bahçesinde ihtiyaç fazlası hayvanların satışı yapılmaktadır. 2 veteriner ve 6 hayvan bakıcısı görev yapmaktadır [13]. Giriş ücreti, öğrenci 1 TL, yetişkin 2,5 TL'dir.

3.3. Sezal Hayvanat Bahçesi (Kahramanmaraş)

Türkiye'nin özel Hayvanat Bahçelerinden birisidir. 1997 yılında, 7 dekarlık bir alana kurulmuştur. Sezal Spor Kompleksi Hayvanat Bahçesi Turizm İnşaat Lokanta Petrol Ürünleri Sanayii ve Ticaret A.Ş.'ye ait olup 03.07.2008 tarihinde ruhsatlandırılmıştır. Sorumlusu Ahmet CEYHAN'dır [9]. Üngüt köyü mevkisi, H. Mahallesi, Çiçek Bulvarı, İl Jandarma Komutanlığı yanı, Sezal Petrol, Merkez, Kahramanmaraş adresinde yer almaktadır.

Hayvanat Bahçesinde, 69 türe ait 700 hayvanın barındığı ifade edilmektedir [14]. Giriş ücreti öğrenci 3 TL, yetişkin ise 5 TL'dir.

3.4. Ankara Büyükşehir Belediyesi Keçiören Evcil Hayvan Parkı

Türkiye'nin ilk evcil hayvanlar parkı olarak 07.08.1998 tarihinde, 19 dönüm arazi üzerine kurulmuştur [15]. Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. 12.10.2009 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Sorumlusu Didem AKPINAR'dır. Uyanış Mahallesi, Keçiören, Ankara adresinde yer almaktadır. Hayvanat bahçesinde, 20 türe ait 193 hayvanın barındığı tespit edilmiştir. Bu kuruluş, hayvan üretim ve satış faaliyetlerini de yapmaktadır. Bu bakımdan önem taşımaktadır.

Türkiye'de taçlı turnadan yavru elde edilen ilk park olduğu ifade edilmektedir [16]. Giriş ücretsizdir. Parkta hayvan sahiplerinin bakım ve tedavi yaptırabilmesi ve hayvanlarının sorunlarını anlatabilecekleri psikoterapik bir klinik yer almaktadır.

3.5. Ankara Büyükşehir Belediyesi Sincan Evcil Hayvanlar Parkı ve Mesire Yeri

2003 yılında, 20 dönüm alan üzerine kurulmuştur. Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. 12.10.2009 tarihinde ruhsatlandırılmıştır. Sorumlusu Süleyman AYAN'dır [9]. Bu kuruluştta, 34 türe ait 700 hayvanın barındığı tespit edilmiştir. Hayvan satışı yapılmamaktadır. Akşemseddin Mahallesi Gökhan Sokak, no:1 Sincan, Ankara adresinde yer almaktadır. Giriş ücretsizdir.

3.6. Mersin Büyükşehir Belediyesi Tarsus Hayvan Parkı

İlk olarak Tarsus Belediyesi Hayvanat Belediyesi adıyla 1999 yılında kurulmuştur. 27 Aralık 2013 tarihinde adı değiştirilmiş ve 110 dönümlük bir alanda halka açılmıştır. Mersin Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Sorumlusu Mesut ÖZDEMİR'dir. 11.02.2010 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Berdan Barajı mevki, Tarsus, Mersin adresinde yer almaktadır. Hayvanat bahçesinde, 69 türe bağlı 400 hayvanın barındığı tespit edilmiştir. Yıllık ziyaretçi sayısı 300.000'dir. Giriş ücreti, öğrenci 2 TL, yetişkin ise 1 TL'dir.

3.7. Karatay Belediyesi Hayvanat Bahçesi (Konya)

2005 yılında halka açılmıştır. 3700 m² lik bir alanda kurulmuştur. Karatay Belediyesi (Konya)' ne aittir. Sorumlusu Mehmet Ali CAN' dır. 02.06.2008 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Hayvanat Bahçesinde 34 türe ait 500 hayvanın barındığı tespit edilmiştir. Hayvanlara, yazın sulama sistemiyle serinletme ve kışın ise ısıtma sistemleriyle uygun sıcaklık ortamı sağlanmaktadır. Kuruluş içerisinde 11 personel görev yapmaktadır. Fetih Mahallesi, Adana Çevre Yolu, Karatay, Konya adresindedir. 2014 yılında 155bin kişi ziyaret etmiştir [17]. Giriş tarifes, öğrenci ücretsiz, yetişkin ise 1 TL'dir.

3.8. Tekirova Ekolojik Doğal Parkı (Antalya)

Türkiye'nin ilk ekolojik doğal parkıdır. 01.05.2005 tarihinde açılmıştır. 40.000 m² lik bir alana kurulmuştur. Tekirova Ekolojik Doğal Park Tarım Hayvancılık İlaç ve İnşaat Turizm Ticaret Sanayii Ltd. Şti. ne aittir [9]. Phalesis Cad. 1015 Sokak no:14 Tekirova, Antalya adresindedir.

Kuruluşun amacı; dünyanın ilk sürüngen müzesini açmak, zoolojik ve herpatolojik bilgi bankası kurmak, tarantula örümceklerine doğal mağaralar tesis etmek, Akdeniz memeli hayvanlarına karasal bağlantılı akvaryumlar yapmak, herpatolojik araştırmaları hızlandırmak, *Caretta caretta* lara doğal yaşam ortamları hazırlamak, kiralanacak alanlarda plantaj ormanları geliştirerek burada yabani hayvanların yayılmasını sağlamaktır. Parkın esas amacı ise Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nü kurmaktır [18].

Parkta ilköğretim öğrencilerine yönelik sinevizyon eğitimleri sunulmaktadır [19]. Parkta 98 türe bağlı 3500 yılan, farklı türlerden 6500 kurbağa, 40 bin kertenkele ve 75 bin akrebin barındığı ifade edilmektedir [19]. Kasım-Nisan ayları arasında tesisin kapalı olduğu ve yıllık ziyaretçi sayısının 50 bin kişi olduğu kaydedilmiştir [18].

3.9. Oymapınar Hayvanat Bahçesi (Antalya)

2006 yılında, 6000 m²lik bir alanda kurulmuş ve halka açılmıştır. Sorumlusu Hans Ulrich Günter Sawitzki'dir. Hans Ulrich Günter Sawitzki (C-U Tier Farm. Tur. Hay. Teks. Tic. Ltd. Şti)'ye ait olup 10.12.2011 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. 50 türe ait 2000 hayvan barındırılmaktadır [20]. Oymapınar yolu, Manavgat, Antalya adresindedir. Giriş, öğrenci 1 TL, yetişkin ise 5 TL'dir [21].

3.10. Aydın Büyükşehir Belediyesi Sümer Parkı Hayvanat Bahçesi

İlk olarak 2006 yılında kurulmuş ve 2012 yılında halka açılmıştır. Aydın Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Park, 178.000m²lik bir alana tesis edilmiştir. Sorumlusu İlker URUK'dur. 22.10.2012 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Sümer Mahallesi, Nazilli, Aydın adresindedir.17 türe ait 123 hayvanın barındırıldığı tespit edilmiştir. Giriş ücretsizdir.

3.11. Gentaş Park (Bolu)

18 türe bağlı hayvanlarla, ilk kez 2006 yılında kurulmuştur. Sorumlusu, Hüseyin Cahit Can BİNGÖL'dür. GENTAŞ Genel Metal San. ve Tic. A.Ş. ye aittir. 26.06.2013 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Serpek mevki Gentaş Fabrikası, Mengen, Bolu adresindedir. Hayvanat Bahçesinin halka açık olmadığı, şirkete dönük hobi amaçlı kurulduğu tespit edilmiştir.

3.12. Giresun Belediyesi Hayvanat Bahçesi

İlk olarak 29 Ekim 2013 tarihinde açılmıştır. 1,5 dönümlük alan üzerine kurulmuştur. Giresun Belediyesi'ne aittir. Sorumlusu Kerim AKSU'dur. 11.10.2013 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Aksu Mahallesi 51 sokak

(Mehmet İzmen Cad.), Merkez, Giresun adresindedir. 23 türe ait 100 hayvanın barındığı kaydedilmiştir [22]. Giriş ücretsizdir.

3.13. Gazelle Resort Park (Bolu)

2013 yılında kurulmuştur. Gazelle Resort Otel'e aittir. Sorumlusu Halit ERGÜL'dür. 06.11.2013 tarihinde ruhsatlandırılmıştır [9]. Karacasu Mevkisi, Bolu adresindedir.

3.14. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Hayvanat Bahçesi ve Eti Su Altı Dünyası

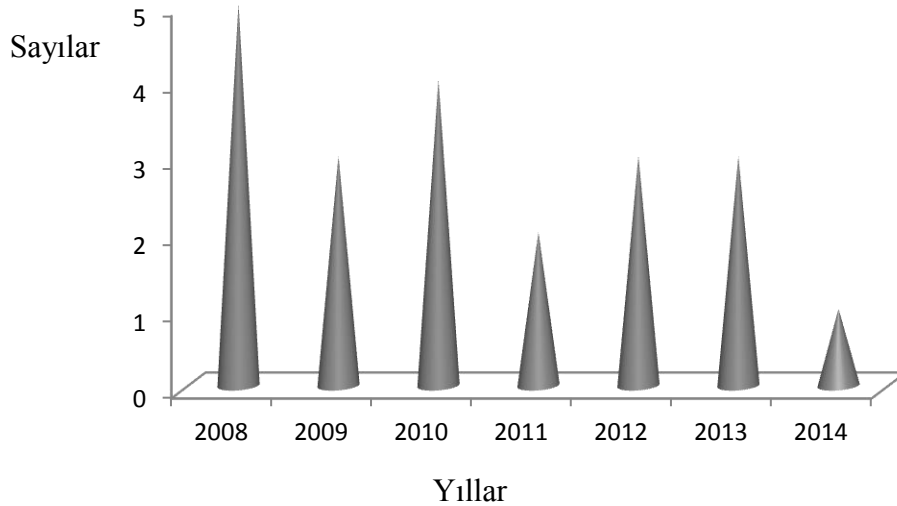
Hayvanat Bahçesi bölümünün henüz faaliyette olmadığı, diğer bölümü olan Eti Su Altı Dünyasının halka açık olduğu tespit edilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. 23.01.2014 tarihinde ruhsatlandırılmıştır. Sorumlusu Canan DEMİR'dir [9]. Sazova Mahallesi, Özlüklü Sokak, Tepebaşı, Eskişehir adresindedir. Akvaryum, 21 Ocak 2014 tarihinde halka açılmıştır. 3200 metrelik bir alan üzerine kurulmuştur. Terraryum, Tropikal akvaryum, Mersin akvaryumu, Dokunma akvaryumu ve Amazon nehri gibi bölümlere sahiptir. Akvaryumda, 84 türe ait 2150 balık barınmaktadır [23]. Tesiste, bir günde 3500 kişinin ziyaret edebilmesine imkân tanınabilmektedir. Giriş ücreti, öğrenci 2 TL, yetişkin 3 TL'dir [24].

3.15. Adrenalin Dünyası Hayvanat Bahçesi (Antalya)

2014 yılında kurulmuştur. 25.03.2014 tarihinde ruhsatlandırılmıştır. Adrenalin Dünyası Hayvanat Bahçesi Turizm İnşaat İth. İhr. Tic. Ltd. Şti'ne aittir. Sorumlusu Ayhan ŞENTÜRK'tür [9].

4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Türkiye'de A ve B grubu toplam 26 adet ruhsatlı Hayvanat bahçesi ve akvaryum kurulmuştur [9]. B grubu olanlar 15 adettir. İlgili yönetmeliğin 2007 yılında yürürlüğe girmesinden itibaren B grubu ruhsatlı hayvanat bahçesi en çok 2008 yılı, en az ise 2014 yılında kurulmuştur (Şekil 2).

Şekil 2. B grubu ruhsatlı Hayvanat bahçesi ve akvaryumların yıllara göre kuruluş sayıları.

Hangi gruptan olursa olsun, bütün Hayvanat Bahçeleri, özellikle nesilleri tehlike altında bulunan türlerin korunmasında önemli bir role sahiptirler. Bu rolün yerine getirilmesi hem vicdani hem de insanidir. Ayrıca bu kuruluşlar, ilgili yönetmeliğin 11. maddesinin k bendine göre, "Nesli tehlike altında olan hayvanların sayılarının artırılması için gerekli çalışmaları yapmakla görevlidirler." [10].

Avrupa ülkelerindeki sayılarına bakıldığı zaman, eğitim, araştırma ve diğer fonksiyonlarının da ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Almanya'da 310, Fransa'da 150, İngiltere'de 115, İsveç'te 45 ve Danimarka'da 11 Hayvanat Bahçesi ve Akvaryumun kurulmuş olduğu tespit edilmiştir [25-29]. Bu ülkelerin yüzölçümlerinin ve zoolojik çeşitliliklerinin Türkiye'ye göre daha az olduğu tespit edilebilir. Ancak tür koruma

ve diğer konulardaki önemlerinin fark edilmesinden sonra, Hayvanat bahçesi ve akvaryumların sayısı Avrupa'da hızla artmaktadır.

Türkiye'de nesli tehlike altında olan Kızıl geyik, Alageyik, Su samuru ve Ağaç sansarı gibi onlarca korunan türü doğada kaderleriyle baş başa bırakmak pek doğru bir davranış değildir. Bu türler, eli silahlı insanların baskısı altında, tıpkı Anadolu parsı ve kelaynak kuşları gibi adeta dramatik sonlarını beklemektedirler. Bu bakımdan Hayvanat Bahçeleri nesli tehlikede olan türlerin popülasyonlarını sürdürülebilirliklerinde önemli bir misyona sahip olmalıdır. Bu kuruluşların elbette eksik veya kusurlu görevleri bulunabilir. Amaç, bunları gidermek ve azami derecede bu kuruluşlardan doğa ve dolayısıyla da insan adına yararlanabilmektedir. Hangi ruhsat grubundan olursa olsun Hayvanat Bahçelerinin esas ideali türlerin kurtarılması, sürdürülebilmesi ve doğaya bırakılması olmalıdır. Diğer bir ifadeyle, hapishanede ömürlerini geçiren insanlar gibi hayvanat bahçesinde hayvanlar yaşatılmamalıdır. Türlerin popülasyon yapısı, üremesi ve davranış özelliklerine göre birey sayıları, erkek ve dişi oranları, minimum yaşam alanları ve besin öğeleri en ince ayrıntısına kadar araştırılmalıdır. Ortaya çıkan sonuçlara göre bu merkezlerde yaşayan hayvanların bakımları sağlanmalıdır. Doğada olduğu gibi Hayvanat Bahçelerinde barındırılan hayvanların da kaderlerine terk edilmelerine izin verilmemelidir. Türkiye'deki ruhsatsız olan Hayvanat bahçelerinin faaliyetlerine izin verilmemeli ve B grubu Hayvanat Bahçelerinin sayıları artırılmalıdır. Çünkü bu kuruluşlar daha ileri düzeyde bulunan A grubu Hayvanat Bahçelerinin ilk taslağı özelliğindedir. Ayrıca bu kuruluşlarda hayvan davranışları konusunda uzman olan kişilere (etolog) görev verilmelidir. Bununla birlikte gerektiğinde, barındırılan tür sayıları azaltılmalı ama refah düzeyleri artırılarak ve biyolojik özelliklerine dikkat edilerek yaşam alanlarının türe özgü tasarımları yapılmalıdır. Türkiye'deki bu kuruluşların en büyük problemi maddi kaynaktır. Bu doğru bir tespittir. Çünkü onlarca türün bakım, tedavi ve beslenme giderlerinin yanı sıra görevli personel giderleri de hatırı sayılır bir kaynak problemini beraberinde getirmektedir. Bu problem, az sayıda ve özellikle nesli tehlike altında olan hayvanların barındırılması ilkesi ile çözülebilecektir. Bununla birlikte ilgili yönetmeliğe ek bir madde daha ilave edilerek, hayvanat bahçelerinde barındırılması zorunlu tutulacak olan nesli tehlike altındaki türlerin isimleri ilave edilmelidir.

İçinin doldurulması gereken bir diğer konuda, B grubu Hayvanat Bahçeleri ile ilgili bugüne kadar herhangi bir durum analizi çalışmasının yapılmamış olmasıdır. Bu durum manidardır. Her kuruluşun, mutlaka iki akademisyen danışmanının bulunması gerekmektedir. Bu danışmanların etoloji, ekoloji veya hayvan sistematiği konusunda uzman olan kişilerden seçilmesi uygun olacaktır. Tek başına veterinerlere bütün sorumluluğun yüklenmesi, hayvanat bahçelerindeki hayvan refahına ait kaygıların yok edilmesi bakımından doğru değildir. Veterinerlerin yanı sıra biyolog, zootechnik, hayvanseverliği test edilmiş olan ücretli bakıcı aileler ile hayvan sever örgütlere üye olan kişilerin de görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

Türkiye'de, 2010 yılında büyük bir heyecanla ilk adımları atılan fakat bir türlü ilerleyemeyen Hayvanat Bahçeleri Birliğinin kurulması gerekmektedir. Bu birliğin, yine akademik en az iki danışmanı bulunmalıdır. Yönetim organizasyonlarında da tecrübeli veteriner, biyolog (etolog, ekolojik, taksonomist) ve zootechnikler yer almalıdır. Bir üst birlik kurulmadan, dağınık bir görünüm veren bu kuruluşlarda barınan hayvanlarla ilgili hak ihlalleri konusunda sürmekte olan tartışmaların önüne geçilmesi mümkün değildir.

Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Ege Bölgesinde bugüne kadar hiçbir hayvanat bahçesinin kurulamamış olması dikkate şayandır. Yönetmeliğe uygun olarak B grubu birer Hayvanat bahçesinin bu bölgelerde de tesis edilmesi uygun olacaktır. Türkiye'ye göç eden yabancı hayvan türlerin göç yolları, özellikle Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden geçmekte veya sonlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, her iki bölge, Türkiye zooçeşitliliğinin bir havuzu konumundadır. Bu bakımdan zooçeşitliliğin korunup devam edebilmesinde önem taşıyan Hayvanat Bahçelerinin bu bölgelerde de kurulması anlamlı olacaktır. B grubu Hayvanat Bahçelerinin aynı statüde kalmamaları daha ileri statüdeki A grubu kategorisine geçmeleri, hayvan refahı ve tür korumacılığı için gerekmektedir. Ayrıca, giriş ücretleri her grup Hayvanat Bahçesi için kabul edilebilen bir değere indirilmesi, kamuoyunda farkındalık oluşmasında ve dolayısıyla da bu kuruluşların esas amacına ulaşmasında önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- [1] Günergün, F., E2006. Türkiye'de Hayvanat Bahçeleri Tarihine Giriş, I. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu Bildirileri, Prof. Dr. Ferruh Dinçer'in 70. Yaşı anısına, Editör Abdullah Özen, Elazığ, S. 185-218.

- [2] Özsüle, Z. , 2002. Hayvanat Bahçelerinin Evrimi ve Doğa Bilimleri Tarihindeki Rolü, 1. Ulusal Doğa Tarihi Kongresi, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayın no: 11, S. 88-108.
- [3] http://tr.wikipedia.org/wiki/Atatürk_Orman_Çiftliği_Hayvanat_Bahçesi
- [4] www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=156201
- [5] <http://onedio.com/haber/-zurafayi-satisa-cikardi-131330>
- [6] www.hurriyet.com.tr/ankara/24665433.asp
- [7] Kumerleove, H., 1955, Ankara Hayvanat Bahçesi, Biology, S: 111-115
- [8] Kumerleove, H., 1969, Türkiye Hayvanat Bahçeleri Hakkında, Türk Biol. Derg., 19: 72
- [9] www.milliparklar.gov.tr/belge/r_hayvanat_b.doc
- [10] Anonym, 2007. Hayvanat Bahçelerinin Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, sayı: 26610
- [11] www.haberordu.com/hayvanat-bahcesi-sakinleri-icin-elektrikli-isitici-120057h.htm
- [12] www.habergazetesi.com.tr/hayvanat-bahcesine-ziyaretci-akini-29690h.htm
- [13] www.kayseri.bel.tr/web2/index.php?page=veteriner-hizmetler-sube-mueduerluegu
- [14] www.bikecikhaber.com/sicak-havada-dondurma-keyfine-diyecek-yok-3803548-haber
- [15] www.anfa.com.tr/tr/117/p/evcil-hayvanlar-parki
- [16] www.mubabbetkusu.com.tr/diger-tum-konular/ankara-kecioren-evcil-hayvanlar-parki-877.htm
- [17] <https://tr-tr.facebook.com/www.karatay.bol.tr/posts/375835055922356>
- [18] www.sabah.com.tr/turizm/2013/08/26/antalyada-yilan-turizmi
- [19] www.ekopark.com.tr/index.php?dq=read&what=hakkimizda_tr.htm
- [20] www.haberler.com/alman-aile-oymapinar-da-animal-park-kurdu-haberi/
- [21] www.youtube.com/watch?v=12czXEiEaYY
- [22] www.haberexen.com/giresun-belediyesi-hayvanat-bahcesinde-yavru-sevinci-763412h.htm
- [23] <http://gezipgordum.com/eskisehir-eti-sualti-dunyasi/>
- [24] www.eskisehir.blg.gov.tr/haber_dvm.php?resim-id=346992
- [25] en.wikipedia.org/wiki/List_of_zoos_in_Germany
- [26] fr.wikipedia.org/wiki/Liste_des_pares_zoologiques_et_aquariums_de_Franc
- [27] www.zoos.bizland.com/alphabetical.htm
- [28] <http://tr.foursquare.com/stafffan/list/swedish-zoos-and-aquaria>
- [29] en.wikipedia.org/wiki/Catagory:zoos_in_Denmark